

boek- besprekingen

Bruno MASURE,
La télé rend fou ... mais j'me soigne.
Paris, Plon, 1987, 205 blz.

Bruno Masure, de vlotte jongen van TF 1, is in zijn pen gekropen.

Resultaat: een regen van zeer korte stukjes die min of meer met (nieuws op) televisie te maken hebben. Meestal luchtig van aard, af en toe met een wrange ondertoon (wie had dat van hem verwacht?). Anekdoten, stukjes uit anonieme brieven, bedenkingen bij het maken en presenteren van het televisiejournaal, de mooie en minder fraaie kanten van het beroep van journalist en presentator.

Soms is het alsof deze man volstrekt niets te zeggen heeft en graag zichzelf bewierookt; af en toe gaat hij een ander pad op, nooit voor lang helaas. Een paar titels: "Droits d'odeur", "Reine d'un jour", "Ticker-chic", "Ticket-choc" (sic), "Poulets au vinaigre", "Les bronzés font du ski". Bijna honderd zijn het er.

Wie echt iets wil weten over televisiejournalen komt bedrogen uit. Pure egotripperij, al gaat het flink die kant uit, kan je dit werkje echter ook niet noemen.

Cursiefjes voor de fans?

M-J D.R.

Joël CLERGET (dir.),
Fantasmes et masques de grossesse.
Lyon, Presses Universitaires de Lyon, 1986, 259 blz.

"Fantasmes et masques de grossesse" bestaat uit de (herwerkte) uiteenzettingen op het gelijknamige, multidisciplinaire colloquium dat te Lyon werd georganiseerd van 17 tot 19 mei 1984, op initiatief van "L'Institut des Sciences de la Famille" te Lyon.

Het is een veelzijdig werk over (de representatie van) zwangerschap en het leven van de zwangere vrouw. Dit vanuit verschillende invalshoeken: historische, ethnologische, sociologische, obstetrische, juridische en psycho-analytische.

Hoe wordt zwangerschap talig voorgesteld - een evolutie in de terminologie door de eeuwen heen in verschillende discours. Allerte riten en later de medicalisatie van de zwangerschap tijdens het Franse Ancien Régime. Beschouwingen over de plaats van de foetus, de zwangere vrouw in de film, de beleving en voorstellingen van de duur van een zwangerschap.

Na de voorstellingswijzen komen de voorbereidingen aan bod, en zeker niet enkel de praktische kanten daarvan, o.a. het fantasma een abnormaal kind te dragen.

In een derde groep komen vooral de functie van

de placenta en de wording van het kind naar voren: fysiologie van de placenta, placenta en cultuur, placenta en de mythe van het Ene, ...

Daarna wordt de juridische toer opgegaan, met aandacht voor de sociale omgeving. We vinden daarin o.a. een stuk over draagmoederschap.

Het vijfde hoofdstuk groepeerst stukjes over "porter et perdre: naïtre".

Dit boek is zeker niet het zoveelste "Alles over zwanger zijn". Het biedt een diepgaande reflectie aangaande al wat en wie met een zwangerschap of met zwangerschap in het algemeen te maken heeft. Niet het bekende "Hoera, ik ben zwanger". Een boek dat zeer verschillende mensen, al dan niet zwanger (geweest), om verschillende redenen allesbehalve onverschillig zal laten.

M-J D.R.

Dick HOUWAART,

Het journalistenforum. 25 jaar "Bij nader inzien".

Den Haag, Omniboek, 1985, 64 blz.

In 1959 begon de VARA-radio met een journalistenforum onder de naam "Bij nader inzien": vier journalisten van kranten van verschillende politieke strekking discussiëren onder leiding van een voorzitter over de politieke actualiteit. Zeker toen was het voor de verzuilde Nederlandse omroep (en maatschappij) een revolutionair programma. Ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het forum verscheen het boekje "Het journalistenforum. 25 jaar "Bij nader inzien", geschreven door Houwaart, medewerker van het eerste uur en huidig voorzitter van het forum. Hij verhaalt hoe het programma van de VARA, via de NTS/NOS bij de Tros is terechtgekomen (wat al een bewijs is van het bijzondere, niet zuilgebonden of pluralistische karakter ervan), hoe de journalisten zich doorheen de jaren onafhankelijker gingen opstellen van de officiële krant-/partijlijn zonder hun strekking echter te verloochenen, hoe men op een bepaald moment, eerder toevalig, overging tot het maken van live-programma's, etc. Vanzelfsprekend zet de schrijver het jubilerende forum waar hij al die jaren deel van heeft uitgemaakt, in het zonnetje, maar het is een leuk, leesbaar boekje voor geïnteresseerden in radiomaken en voor de luisteraars, en het kan een aanleiding zijn voor degenen die het journalistenforum nog niet kennen, om eens op woensdag om 13.25 uur op Hilversum 1 af te stemmen voor een half uurtje 'live' discussie over de actualiteit.

M.W.

Jörg BECKER,

Massenmedien im Nord-Süd-Konflikt.

Frankfurt/New York, Campus Verlag, 1985, 199 blz.

In het nogal heterogene "Massenmedien im Nord-Süd-Konflikt" zijn een aantal bijdragen verzameld die te maken hebben met kinder- en jeugdboeken, internationale betrekkingen en vredeswetenschap.

In zijn eerste bijdrage gaat het er de auteur om te onderzoeken hoe kinder- en jeugdliteratuur niet-Europese maatschappijen, culturen en mensen voorstellen en in hoever op die manier racistische ideeën en vooroordelen worden gewekt en versterkt.

In het tweede deel wordt bestudeerd hoe de internationale toegangsvoorwaarden tot de massamedia eruit zien, of ze eventueel zo gestructureerd zijn dat vooroordelen en ethnocentrisme een immanent noodzakelijk resultaat van ongelijke toegangsvoorwaarden zijn, en of die ongelijke toegangsvoorwaarden een van de essentiële instrumenten van de internationale politiek zijn om de afhankelijkheid van de Derde Wereld te bestendigen.

Tot slot vraagt de auteur zich af of zowel de inhouden als de productie- en toegangsvoorwaarden van en tot de massamedia een politiek instrument vormen dat de wereldvrede in gevaar kan brengen. Volgens schrijver zijn de vervorming van inhouden, de afhankelijkheid bij de toegang en de ontevredenheid zowel i.v.m. de inhoud als i.v.m. de toegang belangrijke hinderpalen voor de ontwikkeling van een Nieuwe Internationale Informatieorde.

G.R.

Helga HUMMERICH,

Wahrheit zwischen den Zeilen. Erinnerungen an Benno Reifenberg.

Freiburg i. Br., Herder, 1984, 127 blz.

Helga Hummerich was sinds 1930, eerst te Parijs en later te Frankfurt, secretaresse van Benno Reifenberg, een van de belangrijkste redacteurs van de *Frankfurter Zeitung*, het liberale blad dat ondanks het strenge toezicht op de pers in het nationaal-socialistische Duitsland tot eind augustus 1943 kon verschijnen. Aan de hand van de notities van Reifenberg en van haar eigen ervaringen schildert Hummerich vooral hoe de *Frankfurter Zeitung* er 10 jaar lang in slaagde "tussen de regels" afwijkende meningen en kritiek op het regime te publiceren.

Behandeld wordt ook de vraag of de redacteurs er niet beter aan hadden gedaan bij de machtsovername van Hitler hun pen te breken, om niet

het gevaar te lopen zich als liberaal uithangbord van een totalitair regime te laten misbruiken. Volgens de auteur koos de redactie bewust de moeilijke weg, die erin bestond te blijven verschijnen zolang de machthebbers niet zelf ingrepen. Dit gebeurde in 1943, n.a.v. een artikel over Hitlers lievelingsdichter Dietrich Eckart. Het bewuste artikel wordt samen met een drietal andere, die illustreren hoe de *Frankfurter Zeitung* zowel vóór als na 1933 tegen het nazisme ingingen, als appendix afgedrukt.

G.R.

John V. PAVLIK,
Public Relations, What Research Tells Us.
Newbury Park, Sage, 1987, 152 blz.

Systematisch onderzoek in het domein van de Public Relations neemt de laatste jaren toe. Pavlik schetst in "Public Relations, what Research Tells US" een beeld van PR aan de hand van het bestaande onderzoek. De eigenlijke onderzoeksresultaten nemen echter slechts een klein deel van het werk in beslag (p. 45-93). Het eerste deel van het boekje geeft een overzicht van de types van PR-onderzoekingen, de belangrijkste onderzoeksmethodes (met de positieve en negatieve aspecten ervan) en de motiveringen van de onderzoekers. Na de onderzoeksresultaten van de belangrijkste PR-onderzoekingen bespreekt Pavlik een aantal resultaten en theorieën uit de algemene communicatiewetenschappen, die een beter inzicht kunnen geven in de werking van de PR. Tenslotte signaleert hij de lacunes die er zijn in het toegepaste onderzoek (b.v. computers in PR), het fundamenteel onderzoek (b.v. de relatie tussen zender en ontvanger als analyse-eenheid) en het introspectieve onderzoek (b.v. een sociologie van de PR). Bovendien ontbreekt volgens hem het kritisch onderzoek naar PR volledig. Het boekje is door zijn algemene opzet een aanvulling op basishandboeken als dat van Grunig en lijkt, ook door zijn bespreking van soorten onderzoek en onderzoeksmethodes, een handige tekst voor studenten Public Relations.

M.W.

J. KATUS en W.H. NIJHOF (red.),
Gemeentevoorlichting.
Coutinho, Muiderberg, 1987, 146 blz.

In "Gemeentevoorlichting" geven een aantal auteurs een overzicht van de verschillende standpunten en ontwikkelingen op het gebied van de gemeentevoorlichting en het denken daarover. Aan bod komt zowel het standpunt van degenen die pleiten voor het beperken van gemeentevoor-

lichting tot zuiver informatieverschaffing, als dat van degenen die stellen dat overheidsvoorlichting/gemeentevoorlichting ook het vertrouwen kan en moet winnen van burgers, en dat het dus correcter zou zijn om over 'overheidscommunicatie' te spreken. Katus verdedigt de stelling dat voorlichting zich slechts ontwikkelt als er problemen zijn, en dat de gedaante ervan door de lokale situatie wordt bepaald. Bovendien wordt voorlichting volgens hem des te noodzakelijker voor overheden, nu de zullen aan kracht verloren hebben. Nijhof geeft een inventaris van de huidige tendensen en knelpunten in de gemeentevoorlichting. Van der Meiden probeert te voorspellen hoe de toekomst van de gemeentevoorlichting eruitziet. Nijhof bekijkt de media, de eigen communicatiekanalen en de nieuwe media en weegt de mogelijkheden ervan voor de gemeentevoorlichting. Eisse Kalk tenslotte wijst op de gevaarlijke ontwikkeling dat de overheid de inspraak en voorlichting monddood maakt door ze in te kapselen in wettelijke regelingen, en ze zo tot een instrument ter legitimering van een beleid herleidt.

M.W.

Stephan RUSS-MOHL (Hrsg.),
Wissenschaftsjournalismus. Ein Handbuch für Ausbildung und Praxis.
München, List Verlag, 1987, 290 blz.

Wetenschapsjournalistiek in Duitsland zit 'in de lift'; de media besteden er steeds meer aandacht aan, ook buiten de specifieke wetenschapspagina's of -programma's. Ondanks dat blijft wetenschap het imago houden moeilijk en saai te zijn. Wetenschapsjournalistiek is dan ook één van de moeilijkste specialisaties: hoe trek je de interesse van je publiek en hoe hou je die vast. "Wissenschaftsjournalismus. Ein Handbuch für Ausbildung und Praxis" wil een handboek zijn voor wetenschapsjournalisten (al dan niet in spé). Het bespreekt de verschillende hulpmiddelen en onderzoeksmethodes waar een wetenschapsjournalist gebruik van kan maken om zijn informatie bijeen te krijgen, en het geeft tips voor het selecteren van onderwerpen en de presentatie van de gegevens. Daarnaast komen ook meer algemene zaken aan bod, zoals ethiek en arbeidssituatie, toekomstperspectieven en specialisaties. Een grote groep auteurs (journalisten zowel als communicatiewetenschappers) leverden bijdragen aan dit werk, dat zich richt tot studenten, journalisten en wetenschappers. Het geheel is sterk praktijkgericht, zodat de naam van de reeks waar dit boek deel van uitmaakt ('Journalistische Praxis'), recht gedaan wordt.

M.W.

Maurice GOLDSMITH,
The Science Critic.

London/New York, Routledge & Kegan Paul,
1986, 217 blz.

Goldsmith, een wetenschapsjournalist, pleit in "The Science Critic" voor een nieuwe functie in de wetenschapspopularisering: die van de Science Critic. Hij gaat daarbij uit van de vaststelling dat de wetenschap een steeds grotere en verdergaande invloed op de maatschappij heeft, en dat de controle daarover beter niet langer in de handen van de wetenschappers zelf blijft. Hij vraagt zich vervolgens af hoe het publiek een rol daarin kan gaan spelen, hoe de controle kan worden georganiseerd en hoever die mag gaan. Een centrale rol in de noodzakelijke 'nieuwe wetenschapspopularisering' kent hij toe aan de 'science critic', een nieuwe functie naast wetenschapsjournalist, wetenschapper of voorlichter. Deze persoon zou een algemeen overzicht moeten hebben over de situatie van maatschappij en wetenschap, hij moet op grond van zijn kennis van het verleden in de toekomst kunnen en durven kijken en de wetenschappelijke ervaring kunnen classificeren, hij moet de integriteit van de wetenschap hoog houden, de wetenschap interpreteren en aan het publiek overbrengen op zodanige wijze dat zij de 'poëzie' ervan inzien.

Lijsten van verenigingen voor wetenschapsjournalisten en prijzen voor wetenschapsjournalistiek en een aantal voorbeelden van presentatie van wetenschappelijke onderwerpen vervolledigen dit boek. Je kunt je echter afvragen waarom hij pleit voor een aparte functie en niet voor een andere aanpak van wetenschapsjournalistiek: overlappen die twee functies elkaar niet? Het werk is bijzonder makkelijk leesbaar, maar uiteindelijk roept de auteur vele vragen op zonder er een antwoord op te geven.

M.W.

K. FELLBAUM,
Elektronische Textkommunikation.

Berlin/Offenbach, VDE-Verlag, 1983, 401 blz.

"Elektronische Textkommunikation" behandelt de technische principes van, en de benodigde apparatuur voor, enkele nieuwe elektronische tekstmedia, met name videotex, teletekst en telefax. Voor elk van deze media wordt telkens een exhaustief overzicht gegeven van de internationale ontwikkelingen. Bij deze bespreking wordt ruim aandacht besteed aan de stand van zaken met betrekking tot de standaardisering van de apparatuur.

D.D.G.

U. MUNZINGER,
Bildschirmtext und Informationsangebot.
Berlin, Studienverlag Hayit, 1985, 183 blz.

Videotex (*Bildschirmtext* in de Duitse Bondsrepubliek) biedt een aantal nieuwe, mediumspectifieke toepassingsmogelijkheden. "Bildschirmtext und Informationsangebot" gaat na of videotex ook de consument op een efficiëntere wijze dan via andere media kan informeren.

Munzinger maakte daarvoor een analyse van de gegevens die uit het videotex-marktonderzoek in Düsseldorf/Neuss m.b.t. consumenteninformatie werden bekomen.

D.D.G.

H. LIEBAERS, W.J. HAAS, W.E. BIERVLIET (ed.),
New information technologies and libraries.
Dordrecht/Boston/Lancaster/Tokyo, 1985, 362 blz.

"New Information technologies and libraries" bevat de referaten van een in 1984 door de European Cultural Foundation georganiseerd congres over het gebruik van nieuwe informatietechnologieën in het bibliotheekwezen.

De bijdragen handelen hoofdzakelijk over de implementatie van online-systemen, elektronische documentenverspreiding en het gebruik van optische opslagmedia.

Verder wordt veel aandacht besteed aan de internationale (in casu Europese) samenwerking tussen de bibliotheken op het vlak van de automatische gegevensverwerking.

D.D.G.

Y. PERRY (ed.),
Data Communications in the ISDN Era.
Amsterdam, North-Holland, 1985, 1987 blz.

Tussen 1980 en 1984 zijn door de internationale standaardisatie-organisatie CCITT (Comité Consultatif Internationale de Télégraphie et Téléphonie) een groot aantal aanbevelingen opgesteld omtrent de verschillende aspecten van ISDN (Integrated Service Digital Network). Deze technische aanbevelingen leiden tot de standaard die fabrikanten en gebruikers (PTT's) nodig hebben om netwerken te kunnen implementeren die compatibel zijn met elkaar (op internationaal vlak) en met de daarop aangesloten apparatuur. In "Data Communications in the ISDN Era" wordt een overzicht gegeven van de resultaten van deze normalisatie-activiteiten en aldus van de architectuur, de toepassingen en de gebruikte protocollen bij ISDN.

Voor een vlotte lectuur van deze tekst is een basiskennis datacommunicatie vereist.

D.D.G.

D. TSICHRITZIS,
Office Automation.

Berlin/Heidelberg/New York, Springer Verlag, 1985, 441 blz.

"Office Automation" bevat een aantal bijdragen over de beschikbare technieken en methodes voor het ontwerp en het gebruik van computers in het kantoor, gaande van het gebruik van databanken tot de inschakeling van toepassingen op het vlak van artificiële intelligentie. Er wordt ook ruim aandacht besteed aan de ontwikkeling van z.g. 'user interfaces', nl. methoden en technieken voor het gebruiksvriendelijker maken van de geautomatiseerde informatiesystemen op kantoor.

D.D.G.

A.H. ITHELL,
Data networks - a review of the variety, facility and costs.

Hatfield, Cimtech, 1985, 21 blz.

Het rapportje "Data networks - a review of the variety, facility and costs" geeft een zeer bondig overzicht van een aantal elementen uit de datacommunicatie, zoals modems, digitale netwerken, lokale netwerken, interface standaarden en ISDN.

D.D.G.

X.,
CATCOM-Erster internationaler Kabelfernseh-kongress.

Berlin, Vistas, 1985, z.p.

De congresmap "CATCOM - Erster internationaler Kabelfernseh-kongress" bevat bijdragen over lokale (kabel)televisie en radio, de technische evolutie van kabeldistributie (o.a. het gebruik van glasvezel i.p.v. coaxkabel), de mediapolitieke aspecten van kabeltelevisie en -radio, de relatie tussen kabeltelevisie en CATV (Community Antenna TV) en toepassingen zoals abonnee-tv, kies-tv (pay-per-view), e.d. Bij de meeste artikels wordt hoofdzakelijk uitgegaan van de Zwitserse situatie.

D.D.G.

R. KABEL, T. STRAETLING,
Kommunikation per Satellit.

Berlin, Vistas, 1985, 243 blz.

In een eerste deel van "Kommunikation per Satellit" wordt ingegaan op de techniek en de toepassingsmogelijkheden (telefonie, datatransmissie, televergaderen, mobiele satellietdiensten) van telecommunicatiesatellieten.

In het tweede deel geven de auteurs een exhaustief overzicht van de evolutie van internationale (Leasat, Inmarsat, Intelsat, Intersputnik) en nationale satellietdiensten.

Doorheen heel het boek wordt nadrukkelijk verwezen naar de belangrijke rol die de politiek-economische context speelt bij de ontwikkeling van satellietssystemen.

D.D.G.

P. MARKS GREENFIELD,
BeeldbuisKinderen ; over de effecten van televisie, computers en computerspellen.

Nijkerk, Intro, 1986, 159 blz.

"BeeldbuisKinderen ; over de effecten van televisie, computers en computerspellen" handelt over het gebruik van (nieuwe) elektronische media door kinderen. Welke impact zullen televisie, computers en computerspellen hebben op de generatie kinderen die met deze media zijn opgegroeid? De auteur toont aan de hand van onderzoek hieraangaande aan dat de nieuwe elektronische media zowel een positief als een negatief effect kunnen hebben. Recente studies tonen bijvoorbeeld aan dat de televisie inderdaad de belangstelling voor het lezen vermindert. Toch kan de tv ook gebruikt worden om kinderen visueel aan te moedigen tot lezen en schrijven. Het kan ze wegwijs maken in de ingewikkelde kaders en patronen van het sociale leven. Dit vlot leesbare boek bevat naast deze studieresultaten een aantal praktische suggesties om kinderen te begeleiden bij het gebruik van deze media.

D.D.G.

X.,
Progris Bildschirmtext-Report '86.

Berlin, Projectgruppe Informationssysteme GmbH, 1986, 258 blz.

Het "Progris Bildschirmtext-Report '86" geeft een uitvoerig verslag over de videotext-apparatuur en -programmatuur van 60 (Westduitse) fabrikanten.

Het redactionele deel geeft een overzicht van de huidige videotextechniek en beschrijft een aantal

belangrijke geplande en reeds ingevoerde videotextdiensten in West-Duitsland en daarbuiten. Tenslotte bevat het rapport een omvangrijke bibliografie van recente duitstalige publikaties over videotex.

D.D.G.

P. INGWERSEN, L. KAJBERG, A.M. PEJTERSEN (ed.),

Information technology and information use. London, Taylor Graham, 1986, 194 blz.

De interessante reader "Information technology and information use" bevat een aantal originele bijdragen betreffende de sociale, economische en politieke aspecten van informatietechnologie, zoals de relatie informatietechnologie en economische ontwikkeling, de impact van de informatietechnologie en de daarvan afgeleide industrie op de werkgelegenheid, artificiële intelligentie, en de invloed van informatietechnologie op onderwijs en vorming.

D.D.G.

L. DE BRABANDERE,

De Infoducten.

Tielt, Lannoo, 1986, 189 blz.

Het essay "De Infoducten" geeft een erg originele kijk op de relatie computer-samenleving. De Brabandere situeert een aantal informatietechnologische trends in hun historische en maatschappelijke context en geeft tegelijkertijd aan de leek de mogelijkheid de basisprincipes van informatica en telecommunicatie te leren kennen. Het vlotte taalgebruik en de talrijke anekdotes maken van *De infoducten* een leerrijk vrijetijdsboek.

D.D.G.

L. CZABA, K. TARNAY, T. SZENTIVANYI (ed.),
Computer network usage: recent experiences.

Amsterdam/New York/Oxford/Tokyo, North-Holland, 1986, 829 blz.

"Computer network usage: recent experiences" bevat de bijdragen van het COMNET '85-congres, het derde in een reeks bijeenkomsten rond het thema *computernetwerken*. De belangrijkste onderwerpen die in dit congresverslag aan bod komen, zijn netwerkstructuren, communicatieprotocollen, het ISDN-concept en lokale computernetwerken (LANs). De meeste artikelen vereisen van de lezer een technische voorkennis.

D.D.G.

R. MACLEOD,

Technology and the human prospect.

London/Wolfeboro, Franzer pinter, 1986, 256 blz.

Gedurende de laatste twintig jaar zijn de beleidsaspecten van de technologische evolutie op heel wat universitaire centra een vast onderzoeksgebied geworden. Eén van de pioniers van deze onderzoekdiscipline is Christopher Freeman, hoogleraar Wetenschapsbeleid aan de Universiteit van Sussex. Het liber amicorum C. Freeman "Technology and the human prospect" bevat een aantal bijdragen betreffende de driehoeksrelatie economie - technologie - wetenschap.

D.D.G.

W. GILSON (Hrsg.),

ISDN - das dienste-integrierende digitale Fernmeldenetz als Kommunikationssystem der Zukunft.

Berlin/Offenbach, VDE-Verlag, 1986, 108 blz.

ISDN (Integrated Services Digital Network) is een digitaal netwerk waarop alle telecommunicatiediensten (telefoon, telex, teletex, videotex, e.d.) geïntegreerd worden.

De reader "ISDN-das dienste-integrierende digitale Fernmeldenetz als Kommunikationssystem der Zukunft" bevat een aantal artikels over de technische principes van ISDN, waarbij vooral aandacht wordt besteed aan pilootprojecten in de Duitse Bondsrepubliek. Verder wordt ook ingegaan op de apparaten (en derhalve de diensten) die op ISDN kunnen worden aangesloten.

D.D.G.

M. FEENEY (ed.),

New Methods and techniques for information management.

London, Taylor Graham, 1986, 364 blz.

"New Methods and techniques for information management" is een praktische en goed gestructureerde gids, waarin een groot aantal toepassingen uit het domein van de informatietechnologie worden beschreven. In elk van de elf delen wordt telkens een aspect of toepassing behandeld: (1) computer-hardware en -software, (2) tekstverwerking en nieuwe druktechnieken, (3) nieuwe opslagtechnieken, (4) informatie-opvraging, (5) online databases, (6) teletext en videotex, (7) expertsystemen, (8) elektronische briefwisseling, (9) bureautica-toepassingen, (10) telecommunicatietechnologie, (11) juridische aspecten m.b.t. informatietechnologie.

D.D.G.

L. WILKIN,
Technologies de l'information, aspects humains et sociaux.

Bruxelles, Editions de l'Université de Bruxelles, 1986, 240 blz.

"Technologies de l'information, aspects humains et sociaux" is de neerslag van een colloquium dat in december 1984 door de Université Libre de Bruxelles (Faculté des Sciences Sociales, Politiques et Economiques) werd georganiseerd. De twee belangrijkste vragen die in dit boek worden behandeld zijn: "Welke zijn de problemen die zich bij de machine-mens dialoog voordoen?" en "Welke impact heeft de informatica op de organisatie?". Deze problematiek m.b.t. de relatie tussen computer, mens en organisatie wordt in een twintigtal bijdragen vanuit een sociaal-wetenschappelijke invalshoek benaderd.
D.D.G.

David MORLEY,
Family Television. Cultural power and domestic leisure. With an introduction by Stuart Hall.

London, Comedia, 1986, 178 blz.

Een studie over TV-kijken door families uit verschillende culturele achtergronden. Op welke manieren kan een TV-toestel worden gebruikt? Nu TV-kijken steeds minder een geïsoleerde, individuele en steeds meer een sociale, collectieve activiteit wordt, werpen zich vragen op.

Welke invloed heeft die huiselijke omgeving op wat we zien, hoe we kijken en wat we er van maken? Welke rol speelt televisie in gezinsrelaties, hoe beïnvloedt de interactie binnen het gezin de programmakeuze? Hoe gedragen mensen zich wanneer het televisietoestel aanstaat?

Morley is in zijn onderzoek niet op de klassieke manier te werk gegaan maar aan de hand van uitgebreide, ongestructureerde interviews en een kwalitatieve methode. Geïnterviewden worden vaak woordelijk aangehaald, zodat duidelijk blijkt hoe zijzelf hun kijkervaringen zien.

Uit het onderzoek blijkt dat televisiekijken, de keuzes die ermee gepaard gaan en de manier waarop het wordt 'gebruikt' duidelijk actieve en sociale processen zijn. Kijkers zouden niet passief absorberen maar "er zelf iets van maken". Hoe dat gebeurt is afhankelijk van een keuzepatroon betreffende wat wanneer wordt bekeken. Dat keuzepatroon wordt opgebouwd in een reeks relaties.

Het medium televisie is geïntegreerd in de dagelijkse processen en codes van interactie in het gezin. Rond het medium is een complex web van gewoonten, rituelen, regels en principes ont-

staan. Macht en geslacht spelen een belangrijke rol.

Een voorbeeld: in klassieke gezinnen (man, vrouw, kinderen) is de macht van de mannen duidelijk, zij kiezen waarnaar wordt gekeken. De afstandsbediening bevindt zich in de handen van de man of, als die weg is, de zoon. Het is een sterk zichtbaar symbool van machtsrelaties. Uitzonderingen zijn te vinden in gezinnen waar de man werkloos is en de vrouw werkt, de machtsrelatie is daar anders.

Morley zelf is zich bewust van het feit dat de seksedimensie meer aandacht heeft gekregen dan andere (zoals sociale klasse en leeftijd) en ervan geïsoleerd is gebleven. Misschien maakt dat zijn werk enigszins onvolledig. O.i. is het desondanks zeker interessant, zowel wat onderzoeksresultaten als methode betreft.

M.J.D.R.

Jean-Paul TOROK,
Le Scénario. L'art d'écrire un scénario.

Paris, Editions Henri Veyrier, 1986, 202 blz.

Deze zoveelste publikatie over scenarioschrijven wijst op een groeiende belangstelling voor de scenarioschrijver in het filmproductieproces. Het boek is ingedeeld in vier hoofdstukken: het eerste biedt een historisch overzicht van het scenarioschrijven in de V.S. en in Frankrijk. Het tweede behandelt de scenarioschrijver van nu. Het derde en vierde hoofdstuk tenslotte bieden enkele theoretische concepten en praktische wenken in verband met de constructie en redactie van een scenario.

Het vernieuwende van dit boek zit vnl. in de eerste twee hoofdstukken. Het historisch overzicht van het scenarioschrijven is summier, duidt op het gebrek aan grondige studie in dit domein, maar is nieuw. Nieuw is ook het polemisch karakter dat vooral tot uiting komt in het tweede hoofdstuk. De schrijver bindt hier de strijd aan met de verdedigers van de auteurspolitiek. Door eenzijdig de klemtoon te leggen op de regisseur als auteur van een film zijn de rol en het belang van de scenarioschrijver in de Franse film vanaf de jaren '60 in het gedrang komen te staan. Daarom pleit Torok voor een terugkeer naar het "Ancien Régime" van vóór de jaren '60, en voor een "politique du scénario". Door iedere productie, alvorens ze te subsidiëren en te realiseren, eerst grondig te controleren op basis van een goed uitgewerkt script, gemaakt door beroepsmensen, zou, aldus Torok, de kwaliteit én het succes van de Franse film terdege weer kunnen worden opgeschroefd.

De twee hiernakomende hoofdstukken zijn in vergelijking met het voorgaande teleurstellend. Ze

baseren zich vnl. op enkele retorische en narratologische principes resp. ontleend aan Aristoteles en Genette. Net zoals in de meeste vorige publicaties gaat de aandacht uitsluitend naar de fictiefilm. Zij bieden echter niets nieuws ten opzichte van deze vorige publicaties (zie bv. Chion's *Ecrire un Scénario*, Cahier du Cinéma/I.N.A., '85 en Cucca's *L'écriture du Scénario*, Eds. Dujarric, '86): het theoretisch hoofdstuk is zeer oppervlakkig en op diverse plaatsen zelfs aanvechtbaar (cfr. de paragraaf over de "vraisemblance"); het praktische hoofdstuk dan is zeer abstract, en biedt door gebrek aan concrete voorbeelden geen houvast voor de beginnende scenarioschrijver.

Aan het einde van het boek is een zeer selectieve lijst van scenarioschrijvers gevoegd. Een bibliografie is jammer genoeg achterwege gelaten. Verder versterken de talrijke tik- en spelfouten de indruk dat dit boek een nogal haastige uitwerking is van een bijdrage van de auteur voor Bénédictine Puppincx's speciale nummer van *Problèmes Audiovisuels* (N° 13) over de scenarioschrijver (verschenen in '83).

P.C.

Pascal WEIL,
Et moi, émoi. La communication publicitaire face à l'individualisme.

Paris, Les éditions d'organisation, 1986, 218 blz.

Door allerhande sociale veranderingen is de reclame in een stroomversnelling terechtgekomen. Bepaalde schema's moeten worden losgelaten, de oude denk- en handelwijze gewijzigd.

De recente maatschappelijke veranderingen eisen van reclamemakers en marketingmensen meer verbeelding, talent, inventiviteit.

De nieuwe consumenten moeten op een andere wijze worden benaderd. Zij kopen niet langer producten of merken om aan een bepaald model te beantwoorden, maar veeleer kopen ze dat produkt of merk dat op hen lijkt. Met andere woorden, de communicatie via reclame is er niet bepaald eenvoudiger op geworden. Het bepalen van doelgroepen kan dus niet meer volgens de beproefde methode gebeuren.

Voor het bepalen van markten moet men eveneens op een andere wijze te werk gaan wanneer aan alle noden is voldaan en door de relatieve verzadiging producten substitutieproducten worden die de concurrentie aangaan met alle andere.

Ook marketingstrategieën moeten aan de gewijzigde patronen worden aangepast.

Wat is dan de rol van de communicatie? Weil formuleert het als volgt: "Face à la dispersion des cibles, à leur hétérogénéité, face à la dissolution des structures et à l'absence des valeurs de socialisation, c'est à la communication de tenir un discours consensuel et de transcender les disparités".

Wat haar vooral belangrijk lijkt is "de montrer assez d'ingéniosité pour intéresser et séduire, par des propos mobilisateurs, des individus pris dans leur vertige narcissique, sans directement les mettre en scène".

Aanpassingsvermogen staat centraal.

Een interessante kijk op reclame, met een weinig theoretische maar des te meer praktische onderbouw. Zeer vlot en bepaald verfrissend.

M.J.D.R.

Kathy MYERS,
Understairs... the sense and seduction of advertising.

London, Comedia, 1986, 152 blz.

De auteur gaat uit van de vraag of er (nog) een verschil is tussen reclame en propaganda nu ook linkse politieke partijen en vakbonden gebruik maken van reclame-agentschappen om hun ideeën te verkopen.

Hiertoe beschouwt ze de historische en economische functie van reclame. Aan de hand van case studies toont ze aan hoe de consument wordt voorgesteld, hoe taal en beelden worden gebruikt om producten een identiteit te geven.

Daarna gaat ze over tot een overzicht van de linkse kritiek op reclame en poogt ze aan te tonen hoe het komt dat er nog geen consumptietheorie is.

In een derde deel heeft ze het over de wijze waarop drie 'socialistische' instituties reclame hebben gebruikt om hun politiek ideeëngoed en hun economische objectieven ruimer bekend te maken (dit zijn: de *Greater London Council*, *Labour*, en het tijdschrift *City Limits*).

Tenslotte formuleert de auteur een paar aanbevelingen voor de toekomstige reclame en consumptie, opdat reclame geen negatieve invloed zou hebben op individuele keuzemogelijkheden betreffende producten en levensstijl.

Ongemeen interessant en boeiend leesmateriaal, doch ietwat beperkt en pamflettair.

M.J.D.R.